

> Retouradres 2500ES 's-Gravenhage

De Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Plein 2
2511 CR Den Haag

Ministerie van Defensie

Plein 4
's-Gravenhage
Postbus 20701
2500 ES
's-gravenhage
www.defensie.nl

Onze referentie

BS2018025932

*Bij beantwoording, datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.*

Datum

Betreft

Antwoord op kamervragen over kleding en
uitrusting

Inleiding

Met deze brief geef ik, in aanvulling op mijn brief van 8 oktober jl. (kamerstuk 2018Z17912), antwoord op de vragen uit het vragenuur van 25 september 2018, de voorts door verschillende leden schriftelijk gestelde vragen (met kenmerken 2018Z16894, 2018Z16888, 2018Z17265, 2018Z17485 en 2018Z17487) en de vragen uit de regeling van werkzaamheden van 2 oktober jl. (met kenmerk 2018Z17406).

Waar komen we vandaan: Achtergrond kleding en uitrusting

De Defensienota 2018¹ benadrukt dat de wereld onveiliger is geworden, met uiteenlopende, complexe en onvoorspelbare dreigingen. In mijn brief van 19 oktober jl. (kamerstuk 27830 nr. 268) is reeds vermeld dat als gevolg hiervan de eerste hoofdtaak van Defensie prominenter is geworden. Dit brengt ook een verandering in het programma voor opleiding en training (O&T) en een toenemende aandacht voor inzet in Midden- en Noord-Europa met zich mee. Het O&T-programma en het materieel van de krijgsmacht was de afgelopen decennia echter vooral gericht op de uitvoering van de tweede hoofdtaak, met een nadruk op warmere gebieden. Defensie heeft daarom behoefte aan meer, en deels ook andere, uitrusting.

Vanwege de voorraadtekorten en financiële schaarste vanuit het verleden is echter nog veel achterstand weg te werken. Of het nu kleding, munitie of operationele infrastructuur betreft. Met recente investeringen wordt stap voor stap gewerkt aan het verbeteren van de materieelvoorziening, zie hiervoor tevens de paragraaf vooruitblik en maatregelen. Hieronder ga ik in op de specifieke vragen van uw Kamer.

¹ Defensienota 2018 – Investeren in onze mensen, slagkracht en zichtbaarheid’
(Kamerstuk 34 919, nr. 1)

Koudwee­ruit­rusting

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

De berichtgeving over gebrek aan koudwee­ruit­rusting betrof de deelname aan de Navo-oefening Trident Juncture. Trident Juncture is geen specifieke wintertraining, zoals het Korps Mariniers, Special Forces en incidenteel andere eenheden deze uitvoeren. Het is een reguliere oefening in Zuid- en Midden-Noorwegen, een omgeving waar het soms extreem koud kan zijn, maar gemiddeld genomen in deze maanden niet. De planning voor de oefening is gestart in 2015. Tijdens oefening Bison Drawsko bleek dat onverwachts tijdelijk en plaatselijk extreem weer kan voorkomen. Daarom is, met het oog op de veiligheid van het personeel, door CLAS eind 2017 een behoefte aan koudwee­ruit­rusting gesteld en budget vrijgemaakt. Dit om koudwee­ruit­rusting voor enhanced Forward Presence (eFP) in Litouwen te kunnen verstrekken en tevens een algemene voorraad voor de operationele gereedstelling beschikbaar te hebben. Ook voor Trident Juncture had CLAS van deze algemene voorraad gebruik willen maken. Begin 2018 is door de Defensie Materieel Organisatie (DMO) gestart met het verwervingsproces voor deze koudwee­ruit­rusting.

Door de hoogte van het geraamde bedrag voor deze pakketten moest een Europees aanbestedingstraject worden gevolgd. De afstemming tussen aanvrager (CLAS) en verwerper (DMO) over de eisen aan het product vergde daarbij meer tijd dan verwacht. Op 12 september 2018 was nog niet duidelijk of alle artikelen van het koudwee­pak­ket op tijd beschikbaar zouden zijn voor de oefening Trident Juncture. Daarom heeft het CLAS, in zijn rol als decentraal werkgever, geprobeerd om buiten deze lopende aanbesteding op korte termijn koudwee­ pak­ketten voor Trident Juncture te verwerven. De aanbestedingsprocedures lieten dit echter niet toe zonder deze te overtreden.

Met het oog op de zorg voor het personeel en de ervaringen van Bison Drawsko en eFP, is besloten om een noodoplossing toe te passen om het personeel alsnog van kleding te kunnen voorzien op basis van zelfstandige aanschaf, zoals omschreven in mijn brief over dit onderwerp van 8 oktober jl. (kamerstuk 2018Z17912). Daarbij konden militairen een voorschot aanvragen voor de aanschaf van de koudwee­ruit­rusting en hoefden dus niet zelf voor te schieten. U vindt een lijst van de artikelen die het betreft in bijlage 1. In het basispakket voor militairen is al een buitenjas en een isolerend jack opgenomen.

Zoals in de Kamerbrief (kamerstuk 2018Z17912) vermeld, heeft Defensie inmiddels door middel van een versnelde centrale verwerving voldoende koudwee­pak­ketten aangekocht en geleverd gekregen. Hierdoor geldt dat voor de deelnemers aan Trident Juncture, van wie de taakstelling dit vereist, alsnog door Defensie kan worden voorzien in de benodigde koudwee­ruit­rusting. Om dit mogelijk te maken is gebruik gemaakt van een escalatieprocedure voor verwervingsprocessen, waarbij een gecontroleerde afwijking van de aanbestedingsregels mogelijk is.

Zoals ik in het mondelinge vragenuur heb benoemd is duidelijk dat de gang van zaken in de toekomst anders moet. De *lessons learned* zullen we dan ook breder gaan toepassen, zo zal daar waar verwerving dreigt vast te lopen, de escalatieprocedure in de toekomst vaker worden toegepast.

Helmen en individuele ballistische bescherming

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

In 2016 is binnen het Korps Commandotroepen (KCT) melding gemaakt van een specifiek type helm waarvan bepaalde delen vervormden. Met het oog op de veiligheid zijn de vervormde helmen direct vervangen door nieuwe exemplaren. Dit gebeurde in samenwerking met DMO en CLAS en onder de garantieregeling van de leverancier, terwijl tegelijkertijd testen werden voorbereid om te bepalen of de beschermende waarde van de helmen verminderd was. Dit bleek na uitvoering van de testen niet het geval, de vervormde helmen hadden dezelfde beschermende waarde als de niet vervormde helmen. De vervormde helmen zijn desondanks vervangen.

Na vragen van medewerkers van het KCT eind augustus 2018 over de garantiedatum van de kogelwerende platen in de individuele ballistische bescherming van het KCT is direct actie ondernomen. De garantietermijn voor de kogelwerende vesten en de ballistische platen daarin, geeft aan wanneer de verantwoordelijkheid voor het herstel van eventuele gebreken van het product overgaat van leverancier naar het Ministerie van Defensie. Vanwege de verlopen garantiedatum bij de kogelwerende vesten van het KCT zijn alle platen bij TNO aangeboden om te testen of het keramiek nog intact is. Dat bleek bij de overgrote meerderheid het geval (meer dan 90%). De reden dat sommige platen niet door de test kwamen was val- en/of stootschade. Platen die fysiek beschadigd zijn door gebruik (bijvoorbeeld na een val) werden en worden zekerheidshalve vervangen.

Er is vastgesteld dat ook na de garantietermijn van de leverancier van de kogelwerende vesten, mits in goede staat, de vesten nog aan de eisen voldoen. Onderzoek heeft tot op heden steeds aangetoond dat de beschermende eigenschappen van de, in de Nederlandse kogelwerende vesten gebruikte materialen niet achteruitgaan door expiratie (wel door directe fysieke beschadiging).

Om, zo lang de uitslag van het TNO-onderzoek niet bekend was, zeker te weten dat personeel van het KCT bij inzet over kwalitatief goede bescherming kan beschikken, zijn de ingezette eenheden zo snel mogelijk van nieuwe kogelwerende platen voorzien. Tevens zijn voldoende nieuwe platen besteld om als voorraad te dienen mocht er snel behoefte zijn aan nieuwe platen. De oude platen die na controle goed waren bevonden zijn toegevoegd aan de voorraad.

Inmiddels is de controle met röntgenapparatuur onderdeel geworden van de controle op kwaliteit van kogelwerende platen bij het KCT. Visuele controle en steekproefsgewijze ballistische testen waren al onderdeel van het beleid en blijven dat. Daarnaast worden door reeds lopende projecten, zoals VOSS en vervanging gevechtsuitrusting (kamerstuk 34000 X nr. 98, 27830 nr. 232) de ballistische beschermingsmiddelen meer gestandaardiseerd en worden er maatregelen opgesteld om beheer en keuring Defensiebreed te verbeteren.

Vooruitblik en maatregelen

Het is van groot belang dat het defensiepersoneel over de juiste uitrusting kan beschikken en veilig zijn werk kan doen. Daarom dat er investeringen worden gedaan in de kleding en uitrusting, maar ook uit de situaties in de voorgaande

paragrafen direct lering getrokken wordt en maatregelen voor de korte en langere termijn genomen worden.

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Korte termijn

Ten eerste wordt vanaf heden zoveel mogelijk flexibiliteit in contracten ingebouwd door het gebruik van optieregelingen en raamovereenkomsten, zoals bijvoorbeeld recent gebeurd is bij de binnenkort af te sluiten raamovereenkomst voor regenkleding. Hiermee kan sneller ingesprongen worden op een stijgende vraag naar uitrusting.

Ten tweede worden bestaande noodprocedures, waarmee verwervingstrajecten versneld kunnen worden, breder bekend gesteld en ruimer toegepast. Te denken valt aan *Fast Track Procurement* voor inzet en gereedstellingen aan de escalatieprocedure voor verwervingsprocessen, zoals ook is toegepast voor het alsnog centraal voorzien in koudweeruitrusting.

Ten derde wordt de coördinatie tussen oefenplanning en materieelplanning verbeterd door deze eerder te starten en het duidelijk aanwijzen van een escalatieniveau voor problemen, zoals met de koudweeruitrusting voor Trident Juncture.

Ten slotte is er een interventieteam opgericht, waardoor defensiepersoneel bij één loket terecht kan onder andere voor problemen met de kleding en persoonlijke uitrusting. Deze problemen worden hierdoor eerder gesignaleerd en er wordt voorkomen dat problemen lang blijven steken of dat er onduidelijkheid bestaat over de afhandeling ervan. Uit de eerste ervaringen blijkt dat defensiepersoneel het team goed weet te vinden.

Lange termijn

Ook voor de langere termijn neemt Defensie maatregelen. Op 19 oktober heb ik u geïnformeerd dat Defensie maatregelen neemt en nog gaat nemen om op termijn de voorraden voor inzet en gereedstelling op niveau te brengen (Kamerstuk 2018Z18955). Kleding en uitrusting maken hier deel van uit. Een concreet project op het gebied van kleding en uitrusting waar onlangs extra in is geïnvesteerd, is het Defensie Operationeel Kledingsysteem (DOKS), waarover u bent geïnformeerd (Kamerstuk 27830 nr. 260). Dit project realiseert vanaf 2019 stapsgewijs ongeveer 48.000 nieuwe helmen voor alle militairen en vanaf 2020 ook nieuwe kleding. De DOKS kleding vormt een stevige kwaliteitsverbetering ten opzichte van het huidige kledingpakket. De DOKS kleding biedt een goede basis voor optreden in koude en warme omgevingen en reduceert daarmee het aantal benodigde extra koudweerartikelen. Ook de projecten VOSS (onder andere smartvestsystemen met ballistische bescherming voor gevechtseenheden zoals de infanteriebataljons) en vervanging gevechtsuitrusting (onder andere vesten met ballistische bescherming voor overige eenheden) dragen bij aan een verbetering van de uitrusting van de militairen vanaf 2019. U bent over deze projecten geïnformeerd met brieven², de begroting, het Materieelprojectenoverzicht en het jaarverslag.

Tot slot

Defensie komt uit een verleden van schaarste, waarbij de opbouw ook tijd kost, omdat niet alles in één keer kan. Het is niet te garanderen dat vanaf heden zich

² (Onder andere kamerstukken 34000 X nr. 98 en 27830 nr. 232)

geen problemen meer voordoen op het gebied van kleding en uitrusting. Wel werkt Defensie met deze maatregelen en investeringen hard aan het bouwen aan een meer solide en robuuste krijgsmacht. Daarbij worden concrete stappen gezet voor het op orde brengen van materieel en voorraden voor de tweede hoofdtaak, maar worden tevens de inzet- en gereedstellingsnormen voor de eerste hoofdtaak in kaart gebracht.

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE

Drs. B. Visser

Bijlage 1: Lijst artikelen koudweeruitrusting

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Onderstaand een tabel met voorbeeld artikelen die in aanmerking komen om door miln TJ zelfstandig te worden gekocht.

Benaming art	Mogelijk alternatief	
Iso jas -10	Snugpack	
Midlayer, merinowool koltrui	Midlayer van merinowol of fleece	
Pet winter	Lowe pro	
Handschoen vochtregulerend	Reusch, Ziener, Berghaus, isolatiewaarde tenminste tot -10	
Balaclava windstopper	Vaude, lowe,	
Bergschoen, Meindle Makalu	Lowa, Haix, Hanwag	
Dikke sok tbv bergschoen	Falcke	

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Anti Slipijzer	Petzl, Coleman	
Sneeuwcamo jas en broek		
Gamaschen	Berghaus, eventueel gaiters	
Want	Berghaus, isolatiewaarde tenminste -25	
Matras schuim	Seatosummit, matras dient van schuim te zijn; niet inflateble,	
Noorse overlaars	Bergans	
Tent socks	Carinthia, Bergans, Lowe	
Camelbag	Camelbag	

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Brander	MSR whisperlight	 A photograph showing a small, silver MSR whisperlight stove next to a green fuel canister labeled 'Mark II matic'.
Pannetje	MSR, coleman	 A photograph showing three small, dark-colored metal pots or pans arranged together.

Bijlage 2: antwoorden op vragen van het lid Baudet (FvD)

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Antwoorden van de staatssecretaris van Defensie op de vragen van het lid Baudet (FvD) over de inkoop van materieel (ingezonden 26 september 2018 met kenmerk 2018Z16888).

1

Heeft u kennisgenomen van het bericht ‘Militair moet zelf jas kopen’ in de Telegraaf van 25 september 2018? 1)

Ja.

2

Hoe is het mogelijk dat het onderdeel KPU (Kleding en Persoonsgebonden Uitrustingsbedrijf) van het ministerie van Defensie in een jaar tijd niet eens in staat is voldoende winterjassen aan te schaffen?

16

Wat bent u van plan te gaan ondernemen om de huidige situatie met de winterjassen voor de oefening in Noorwegen op te lossen?

18

Als u de inkoop van winterjassen niet voor 1 november 2018 weet af te ronden, deelt u dan de opvatting dat het beter is dat u uw functie overdraagt aan een professional die wel in staat is orde op zaken te stellen op het departement?

De onderjassen uit het koudweer pakket, die een aanvulling vormen bij de standaard militaire buitenjassen, zijn inmiddels geleverd en worden verstrekt aan de eenheden die deelnemen aan Trident Juncture. Ik verwijs verder naar mijn brief van 8 oktober jl. met kenmerk BS2018023861.

3

Hoe houdt u toezicht op de materieelinkopen bij Defensie?

Defensie houdt intern toezicht op de verwerving door de voortgang van de projecten bij te houden, hierover intern te rapporteren en regelmatig projectbesprekingen te houden. Daarnaast houdt de afdeling Toezicht Defensie Leveranciers (TDL) toezicht bij leveranciers om kwaliteit te kunnen garanderen. De Defensie Materieel Organisatie is hiervoor verantwoordelijk.

4

Wie is de hoofdverantwoordelijke functionaris binnen Defensie voor de inkoop van materieel? Wordt hij of zij verantwoordelijk gehouden voor het niet halen van targets, deadlines of het falen in het naleven van zijn of haar verplichtingen?

De verwerving van het grootste deel van het materieel voor Defensie wordt uitgevoerd door de Defensie Materieel Organisatie (DMO). De directeur van de DMO rapporteert aan de Secretaris-Generaal van Defensie. Daarnaast zijn de krijgsmachtdelen en de Defensiestaf verantwoordelijk voor het tijdig stellen van de juiste behoefte. De krijgsmachtdelen rapporteren aan de Commandant der Strijdkrachten.

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

5

Hoe vaak komt het voor dat het KPU van Defensie de inkoop van materieel niet op tijd rond krijgt voorafgaande aan een missie of oefening? Kunt u een overzicht geven van de geleverde materialen bij alle missies van de afgelopen vijf jaar?

In het algemeen voorziet het KPU-bedrijf de militairen tijdig van hun kleding en uitrusting. In die gevallen dat niet tijdig een nieuw contract kan worden afgesloten terwijl het oude contract is verlopen, of een leverancier bij levering niet aan de kwaliteitseisen voldoet kan vertraging optreden. In die gevallen wordt eerst bekeken of een alternatief artikel met equivalente functie kan worden verstrekt. In die gevallen waar dat niet kan wordt een maatwerkoplossing op basis van zelfstandige aanschaf toegepast. Het is niet bekend hoe vaak dit precies gebeurt omdat dit niet wordt geregistreerd.

6

Hoe vaak komt het voor dat militairen zelf materieel moeten kopen?

7

Kunt u een overzicht geven van alle materieel dat militairen in eerste instantie zelf moeten voorschieten?

Het assortiment van het Defensie Kleding en Persoonsgebonden Uitrusting bedrijf voorziet, om de functionaliteit en de veiligheid van de militair te waarborgen, in eerste instantie in alle kleding en uitrusting van de militair.

Er zijn uitzonderlijke situaties waarin de militair zelf persoonsgebonden uitrusting aanschaft. Dit kan zijn in het geval van maatwerk, waarbij het gaat om specifieke maatvoering en het efficiënter is om deze op individuele basis aan te schaffen, of voor specifieke oefeningen waarbij de standaard uitrusting ontoereikend is, en in het geval dat artikelen niet in voldoende mate op voorraad zijn.

In deze gevallen wordt aan de militair een Zelfstandige Aanschaf brief (ZA-brief) verstrekt met toestemming om het artikel zelf aan te kopen. In deze brief wordt de militair geadviseerd welke producten voldoen aan de veiligheidseisen. De militair kan ervoor kiezen om het benodigde geld zelf voor te schieten en achteraf te declareren, of ervoor kiezen om een voorschot aan te vragen. In het geval van Trident Juncture was het niet de bedoeling en niet nodig dat militairen het bedrag moesten voorschieten.

8

Komt het voor dat militairen zelf materieel moeten aanschaffen zonder dat zij dit kunnen declareren? Zo ja, kunt u hier een overzicht van sturen?

Nee, voor persoonsgebonden uitrusting die zelfstandig moet worden aangeschaft wordt toestemming verleend. De militair kan ervoor kiezen om het benodigde geld zelf voor te schieten en achteraf te declareren, of ervoor kiezen om een voorschot aan te vragen. In het geval van Trident Juncture was het niet de bedoeling en niet nodig dat militairen het bedrag moesten voorschieten. Het kan overigens altijd voorkomen dat een militair er voor kiest om zelf aanvullende uitrusting aan te schaffen hoewel Defensie hem of haar van uitrusting heeft voorzien. In dat geval zijn er geen voorschot- of declaratiemogelijkheden.

9

Wat is het huidige jaarbudget van het Kleding en Persoonsgebonden Uitrustingsbedrijf (KPU)?

Voor de instandhouding van de meer dan 3000 verschillende artikelen bij het KPU-bedrijf is dit jaar een budget beschikbaar van 43 miljoen euro.

10

Hoeveel geld heeft het KPU nodig om militairen van fatsoenlijk materieel te voorzien?

De hoogte van voorraden kleding en uitrusting is vastgelegd in normen. De normen voor inzet (BKI) zijn vastgesteld, voor gereedstelling (verbruiksnormen) moet een deel van de normen nog worden ontwikkeld. Daarnaast is recent gemeld (kamerstuk 27830 nr. 268) dat Defensie de normen opnieuw gaat bezien in het licht van het toenemend belang van de eerste hoofdtaak (bondgenootschappelijke verdediging).

De voorraden worden op niveau gehouden via de exploitatiebegroting. Daarnaast wordt nieuwe kleding en uitrusting door DMO verworven om het assortiment aan te passen aan de behoefte. De krijgsmachtdelen of de Defensiestaf stellen hiervoor de behoefte. Hierover wordt de Kamer geïnformeerd via de brieven conform het Defensie Materieelproces, de begroting, het jaarverslag en het materieelprojectenoverzicht.

11

Kunt u een overzicht geven van de tekorten bij Defensie met betrekking tot materieel over de afgelopen 30 jaar?

In de afgelopen 30 jaar is bezuinigd op de Defensie uitgaven. Dit heeft in het materieel domein geleid tot een verminderde inzetbaarheid van systemen. U bent hierover geïnformeerd via de begroting en het jaarverslag. Daarnaast heeft u in de inzetbaarheidsrapportages kunnen vernemen welke problemen van materiele aard er de afgelopen jaren hebben gespeeld.

In de Defensienota zijn plannen uiteengezet om de krijgsmacht te moderniseren. Deze plannen zijn leidend voor de samenstelling en de toerusting van de krijgsmacht, die beter is uitgerust om huidige en toekomstige dreigingen het hoofd te bieden.

12

Kunt u een overzicht verschaffen van nu lopende aankooptrajecten van materieel en hun deadlines en deze de Kamer doen toekomen (eventueel vertrouwelijk)?

Over lopende en geplande materieelprojecten is de Kamer steeds geïnformeerd middels de Defensienota (Kamerstuk 34 919, nr. 1), de Defensiebegroting en het Materieelprojectenoverzicht.

13

Hoe is nu de situatie bij Defensie met betrekking tot ander materieel waar de leden van FVD-fractie op 3 oktober 2017 aandacht voor vroegen? In hoeverre krijgen militairen nu adequate schoenen en vesten? In hoeverre kopen ze die nog zelf?

14

Kunt een overzicht sturen van alle materieel dat doorgaans zelf wordt aangeschaft door militairen, omdat het geleverde materieel niet voldoet aan hun eisen?

Defensie is verantwoordelijk voor het voorzien in voldoende en juiste uitrusting voor het personeel.

Vanuit de bestaande voorraad en de lopende contracten worden militairen voorzien van adequate schoenen en vesten. Daarvoor wordt al een draagproef uitgevoerd. Vanaf het voorjaar van 2019 worden nieuwe schoenen geleverd en verstrekt aan het militaire personeel. De projecten *Vervanging gevechtssuïtrusting* en *Verbetering Operationeel Soldaat Systeem (VOSS)* voorzien in nieuwe vesten voor gevechtseenheden en overige eenheden, zoals is gemeld in het Materieelprojectenoverzicht 2018 (Kamerstuk 27830, nr. 259). Daarnaast wordt met het project *Defensie Operationeel Kleding Systeem (DOKS)* de volledige krijgsmacht uitgerust met kwantitatief voldoende en kwalitatief hoogwaardige nieuwe gevechtsskleding die voldoet aan alle eisen ten aanzien van functionaliteit, bescherming, pasvorm, comfort en uitstraling. Hierover bent u recent geïnformeerd (kamerstuk 27830 nr. 260).

Daarnaast komt het voor dat militairen zelf extra spullen aanschaffen die in hun ogen nog beter, handiger of professioneler zijn, dan de uitrusting die Defensie verstrekt. Een overzicht daarvan is niet beschikbaar omdat het een eigen keuze van de militair betreft.

Het assortiment kleding en uitrusting van Defensie wordt regelmatig herzien en verbeterd als gevolg van ontwikkelingen in technologie en op basis van de behoefte van de militairen. Defensie onderzoekt het introduceren van keuzevrijheid in het kleding- en uitrustingsassortiment. Bijvoorbeeld de gevechtsslaarzen zouden hiervoor in de toekomst in aanmerking kunnen komen.

15

Kunt u een overzicht sturen van al het materieel dat een militair meekrijgt (eventueel vertrouwelijk)? Kunt u dit uitsplitsen op lopende missies en aanstaande oefeningen?

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Defensie kent een grote verscheidenheid aan kleding- en uitrustingspakketten. Dit betreft ongeveer 1000 pakketten. Iedere militair heeft de beschikking over een basispakket. Daarnaast worden pakketten verstrekt voor specifieke functies, taken en omstandigheden. Ten slotte zijn er daarbovenop nog ongeveer 700 individuele pakketten voor specifiek maatwerk. Ter illustratie is een overzicht van het basispakket als (vertrouwelijke) bijlage 7 bij deze brief gevoegd.

De verantwoordelijkheid voor verwerving en instandhouding voor deze pakketten ligt bij de DMO, de verantwoordelijkheid voor de behoeftestelling (voor oefeningen en inzet) ligt bij de krijgsmachtdelen en de Defensiestaf.

17

Gaat u maatregelen nemen om vergelijkbare situaties in de toekomst te voorkomen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat en op welke termijn?

Zie hiervoor de kamerbrief inzake "Antwoord op kamervragen over kleding en uitrusting" d.d. 26 oktober 2018 en mijn eerder verzonden kamerbrief over de versterking van de voorraden (kamerstuk 27830 nr. 268).

Bijlage 3: antwoorden op vragen van het lid Karabulut (SP)

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Antwoorden van de staatssecretaris van Defensie op de vragen van het lid Karabulut (SP) aan de staatssecretaris van Defensie over onvermogen Defensie om uitrusting te verzorgen (ingezonden 26 september 2018 met kenmerk 2018Z16894).

1

Wat zijn de conclusies die u intern trekt, nu blijkt dat u de problemen van KPU met de bestelling van 'koude kleding' ter voorbereiding van een oefening van het 45e pantserinfanteriebataljon, uit de krant moest vernemen? 1)

2

Wat betekent dat voor de informatie die u intern zou hebben kunnen bereiken? Is dat een probleem van KPU, CLAS, Communicatie, of geldt voor het hele Defensieapparaat dat u niet tijdig wordt ingelicht over fouten en blunders?

3

Leiden deze conclusies ook tot maatregelen? Zo ja, welke?

Zoals verwoord in het vragenuur van 25 september jl. is de gang van zaken voor verbetering vatbaar. Zowel voor het verbeteren van de voorraadniveaus als voor de interne communicatie zijn stappen gezet, zoals in het hoofddocument van deze brief is weergegeven en in mijn brief van 8 oktober jl. (met kenmerk 2018Z17406).

4

Is overwogen deelname aan de oefening af te gelasten? Zo ja, waarom is daar niet toe overgegaan?

Omdat de benodigde koudweeruitrusting tijdig kon worden verstrekt aan die deelnemers van Trident Juncture, van wie de taakstelling dit vereist, was afgelasten van de oefening niet aan de orde.

1) Telegraaf, 25 september 2018, 'Militair moet zelf jas kopen'.

Bijlage 4: antwoorden op vragen van de leden Bruins Slot (CDA) en Belhaj (D66)

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Antwoorden van de staatssecretaris van Defensie op de vragen van de leden Bruins Slot (CDA) en Belhaj (D66) aan de staatssecretaris van Defensie over het bericht 'Jassenblunder gevolg van 'inschattingfout' (ingezonden 1 oktober 2018 met kenmerk 2018Z17265).

1

Heeft u kennis genomen van het bericht 'Jassenblunder gevolg van inschattingfout'? 1)

Ja.

2

Welke koudeletsels kunnen militairen krijgen als zij niet over de juiste kleding en persoonsgebonden uitrusting beschikken?

Militairen kunnen een diversiteit aan koudeletsel oplopen waaronder onderkoeling, verweekte voeten, frostbite en sneeuwblindheid.

3

Hebben militairen bij de oefening Bison Drawsko in Polen koudeletsel opgelopen? Om hoeveel militairen gaat het en om welke vormen van letsel? Welke voorbereidingen waren er getroffen met betrekking tot het koude weer?

Vanuit de brigade die deelnam aan Bison Drawsko zijn bij de ongeveer 3500 deelnemende militairen ongeveer 35 gevallen van koudeletsel gemeld, voornamelijk verweekte voeten. De oefening is uitgevoerd met de standaarduitrusting. Vooraf en tijdens de oefening is aandacht besteed aan militair optreden en persoonlijke verzorging onder koude omstandigheden. Het programma van de oefening is aangepast aan de omstandigheden.

4

Hoeveel koudeletsel hebben militairen sinds het begin van de Enhanced Forward Presence van de NAVO in Litouwen opgelopen? Om welke vormen van koudeletsel gaat het?

Van de 1887 personen die in het kader van eFP in Rukla geplaatst zijn geweest, zijn 35 personen geregistreerd met koudegerelateerde diagnoses. Het gaat daarbij voornamelijk om voet- en teenklachten, in 9 gevallen gaat het om frostnip/frostbite. De beschouwde periode betreft anderhalf jaar.

5

Beschikken de militairen voor de komende rotatie van Litouwen over alle benodigde kleding (persoonsgebonden uitrusting) voor de winterse omstandigheden? Zo nee, waarom niet?

Ja, eFP 2018/2 en eFP 2019/1 zullen alle benodigde koudweeuitrusting verstrekt krijgen door zorg van Defensie. De uitlevering is gestart en kan naar verwachting zonder problemen verlopen.

6

Wanneer was het bekend welke Nederlandse eenheden zullen gaan deelnemen aan de desbetreffende NAVO-oefening Trident Juncture in Noorwegen?

In 2015 is gestart met de planning van de oefening. In oktober 2017 stond de deelname van de Nederlandse eenheden vast.

7

Welke aanvullende veiligheidsanalyse is gemaakt? Wat is het karakter van een dergelijke aanvullende veiligheidsanalyse? Op basis van welke gegevens en omstandigheden vindt een dergelijke afweging plaats?

Naar aanleiding van ervaringen bij Bison Drawsko (2017) en zoals bevestigd werd bij eFP (2018), waarbij het veel kouder werd dan verwacht, is eind 2017 door het CLAS als decentraal werkgever besloten winterkleding voor de oefening Trident Juncture beschikbaar te stellen.

8

Wanneer is besloten dat de militairen aanvullende winterkleding nodig hadden? Wanneer was duidelijk dat een aanbesteding niet zou gaan lukken?

In 2017 is besloten om militairen aanvullende koudweeuitrusting te verstrekken naar aanleiding van de evaluatie van oefening Bison Drawsko. Er is geen sprake geweest van het niet lukken van de aanbesteding, wel werd in september 2018 duidelijk dat voor een aantal artikelen niet kon worden gegarandeerd dat deze voor aanvang van Trident Juncture geleverd konden worden.

9

Welke mogelijkheden heeft het KPU-bedrijf om vanwege dringende en onverwachte omstandigheden af te wijken van de geldende aanbestedingsregels (een noodprocedure), omdat anders de veiligheid van militairen in gevaar komt? Indien zij deze mogelijkheden niet hebben, waarom niet?

10

Mocht het KPU-bedrijf niet over mogelijkheden beschikken om van geldende aanbestedingsregels af te wijken als de veiligheid en gezondheid van militairen in gevaar komen, welke mogelijkheden ziet u om zaken te versnellen of makkelijker te maken? Bent u bereid een voorbeeld te nemen aan ‘fast-track-procurement’ bij materieel dat benodigd is voor missies?

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Het ministerie van Defensie, inclusief het KPU-bedrijf, beschikt bij aanbestedingen over alle mogelijkheden, die in de Aanbestedingswet 2012 en de Aanbestedingswet op defensie- en veiligheidsgebied zijn opgenomen. Het uitgangspunt is dat Defensie zich houdt aan de aanbestedingsregels, die de wetgever heeft vastgesteld. In geval van dwingende en onverwachte omstandigheden bieden beide wetten echter de mogelijkheid om af te wijken van de aanbestedingsplicht. In de brief inzake “Antwoord op kamervragen over kleding en uitrusting” d.d. 26 oktober 2018 ben ik ingegaan op het gebruik van raamcontracten om de verwerving te versnellen en op het toepassen van de escalatieprocedure.

Fast Track Procurement biedt een mogelijkheid om versneld zaken aan te schaffen ten behoeve van missies en oefeningen, door interne procedures en stappen in het DMP sneller te doorlopen. Deze methode wordt niet alleen voor materieel toegepast, maar ook voor kleding en persoonlijke uitrusting.

11

Op welke wijze heeft het KPU-bedrijf de verwerving van de winterkleding voor Litouwen geregeld?

Het KPU-bedrijf is begin 2018 gestart met de verwerving van artikelen voor het koudweer pakket. Een deel van de artikelen voor dit pakket is reeds op voorraad bij het KPU-bedrijf. Daarnaast zijn separate bestellingen geplaatst om, voor het deel van de artikelen dat niet voldoende op voorraad is, voldoende voorraad te verkrijgen. De uitlevering van deze artikelen aan de eenheden in Litouwen is al gestart en verloopt verder dit kwartaal.

12

Welke kledingstukken en overige persoonsgebonden uitrusting dienen de militairen voor de oefening TridentJuncture aan te schaffen? Wilt u een uitputtende lijst sturen met de kledingstukken en overige persoonsgebonden uitrusting?

Omdat momenteel in centrale verwerving is voorzien is het niet meer nodig om zelfstandig uitrusting te verwerven. Bijlage 1 bij deze brief geeft de lijst met artikelen weer die deel uitmaken van de koudweeruitrusting.

13

Hoe controleert u of de duizend militairen de juiste kledingstukken en overige persoonsgebonden uitrusting aangeschaft hebben?

14

Wat doet u als blijkt dat militairen niet over de juiste kledingstukken en overige persoonsgebonden uitrusting beschikken? Welke verantwoordelijkheid hebben commandanten hiervoor?

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

De (decentrale) werkgever is verantwoordelijk voor het beschikbaar stellen van de juiste uitrusting aan militairen. Als de centrale verwerving hierin niet voorziet kan een commandant een beroep doen op de escalatieprocedure of toestemming geven voor zelfstandige aanschaf. In dat laatste geval ziet de commandant ook toe op de kwaliteit. Zie tevens mijn brief van 8 oktober jl. (kamerstuk 2018Z17912).

15

Kunt u deze vragen voor 25 oktober 2018 beantwoorden?

Ja.

1) Telegraaf, 26 september 2018

Bijlage 5: antwoorden op vragen van het lid Popken (PVV)

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Antwoorden op vragen van het lid Popken (PVV) aan de staatssecretaris van Defensie over het bericht dat het materiaal van de commando's niet voldoet. (ingezonden 3 oktober 2018 met kenmerk 2018Z17485)

1

Bent u bekend met het bericht materiaal van de commando's niet voldoet.? 1)

Ja.

2

Kunt u aangeven welk Defensieonderdeel in 2016 een advies/memo heeft geschreven over de helmen en vesten van de commandotroepen? Kunt u uiteenzetten hoe er vervolgens gehandeld is tot op de dag van vandaag? Zo nee, waarom niet?

Dit onderdeel is de Defensie Materieel Organisatie. Zie tevens de kamerbrief inzake "Antwoord op kamervragen over kleding en uitrusting" d.d. 26 oktober 2018.

3

Kunt u uiteenzetten hoe normaal gezien wordt omgegaan met klachten en adviezen van de commandotroepen en op welke punten van die procedure in dit geval is afgeweken? Zo nee, waarom niet?

De meest gangbare weg om klachten en adviezen kenbaar te maken is via de commandantenlijn. In dit geval is dat ook gebeurd, waarbij staf KCT, CLAS en DMO met succes samen hebben gewerkt om het probleem te onderzoeken en verhelpen.

4

Deelt u de mening dat commando's veeleisend en vaak levensgevaarlijk werk doen en derhalve altijd moeten kunnen vertrouwen op hun materieel? Zo ja, erkent u dan dat dergelijke incidenten het moraal van de manschappen ernstig kunnen aantasten? Zo nee, waarom niet?

Zoals reeds gemeld in o.a. de inzetbaarheidsrapportage is de (materiële) gereedheid van eenheden, waaronder eenheden van het KCT, niet volledig op orde. Het spreekt voor zich dat dit een onwenselijke situatie is. Voor iedereen, inclusief de operators van het KCT. Zie kamerbrief inzake "Antwoord op kamervragen over kleding en uitrusting" d.d. 26 oktober 2018 waarin maatregelen worden uiteengezet om dergelijke incidenten zoveel mogelijk te voorkomen.

5

Deelt u de mening dat het bericht over de helmen en het bericht van de jassen onderdeel zijn van de erbarmelijke staat waarin Defensie zich nu bevindt? 2) Zo nee, waarom niet?

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Zie kamerbrief inzake "Antwoord op kamervragen over kleding en uitrusting" d.d. 26 oktober 2018. Na een tijd waarin de voorraden zeer beperkt waren, investeert Defensie nu om de voorraden niveau te brengen. Deze voorraden betreffen onder anderen kleding en uitrusting. Daarbij is nog veel achterstand in te lopen. Deze investeringen omzetten in tastbaar materieel vergt nog een flinke inspanning, maar betekent structurele verbeteringen op de lange termijn. Zie hiervoor ook Kamerstuk 2018Z18955.

1) <https://www.ad.nl/binnenland/commando-op-pad-met-helm-die-aanvoelt-als-karton~a6250120/>

2) <https://www.telegraaf.nl/nieuws/2596570/militair-moet-zelf-jas-kopen>

Bijlage 6: antwoorden op vragen van het lid Belhaj (D66)

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

Antwoorden van de staatssecretaris van Defensie op vragen van het lid Belhaj (D66) aan de staatssecretaris van Defensie over het bericht 'Militairen zonder handschoenen in ijskoud Polen' (ingezonden 3 oktober 2018 met kenmerk 2018Z17487).

1

Kent u het bericht 'Militairen zonder handschoenen in ijskoud Polen'? 1)

Ja.

2

Klopt het dat militairen het moeten doen met kogelwerende vesten waarvan de beschermende delen al jaren over datum zijn? Klopt het dat daar zelfs vesten bijzitten van negen jaar oud? Klopt het dat de Verenigde Staten deze vesten direct weggooit na het bereiken van de houdbaarheidsdatum?

Het Nederlandse Ministerie van Defensie hanteert geen vaste houdbaarheidstermijn voor kogelwerende vesten. Vesten die in omloop zijn worden vervangen wanneer ze zijn beschadigd, technisch verouderd of niet meer aan de eisen van de gebruikers voldoen. Zie tevens kamerbrief inzake "Antwoord op kamervragen over kleding en uitrusting" d.d. 26 oktober 2018. Navraag door het KCT leert dat de Verenigde Staten geen eenduidig beleid voeren in dezen.

3

Wat zijn de veiligheidsvoorschriften wanneer het gaat om kogelwerende vesten? Aan welke normen en standaarden moeten kogelwerende vesten voldoen?

De vesten moeten voldoen aan de eisen die vastgelegd zijn in het programma van eisen. Ballistische artikelen die door Defensie zijn verworven, worden getest voorafgaand aan de afname van de eerste serie, de zogenaamde validatieserie. Ook worden daaropvolgende leveringen gekeurd. Ten slotte worden de ballistische artikelen voorafgaand aan opslag en verstrekking steekproefsgewijs getest door TNO. Deze testen omvatten ook fysieke ballistische testen. Dit betreft de algemene situatie voor de standaard scherfvesten binnen Defensie. Zie, voor de specifieke situatie bij het KCT, tevens de kamerbrief inzake "Antwoord op kamervragen over kleding en uitrusting" d.d. 26 oktober 2018.

4

Waarom worden kogelwerende vesten waarvan de garantiedatum is vervallen niet direct vervangen? Hoe waarborgt u de veiligheid van Nederlandse militairen wanneer de fabrikant niet meer garant staat voor de werking van kogelwerende vesten?

5

Kunt u de fabrikant aansprakelijk stellen wanneer er onverhoopt slachtoffers vallen door ondeugdelijke kogelwerende vesten waarvan de garantiedatum is vervallen?

6

Zijn er orders geplaatst om de eerder genoemde vesten te vervangen? Zo ja, wanneer worden deze verwacht en wat wordt er in de tussentijd gedaan met de vesten die over de datum zijn?

7

Klopt het dat alle kogelwerende vesten met vervallen garantiedatum vóór een uitzending worden getest door TNO?

8

Hoe waarborgt u de veiligheid van militairen tijdens oefeningen wanneer zij verplicht kogelwerende vesten moeten dragen? Test TNO ook alle kogelwerende vesten voorafgaand aan een oefening?

Kogelwerende vesten worden gebruikt zo lang zij in goede staat zijn. Na vragen van medewerkers van het KCT eind augustus 2018 over de garantiedatum van de kogelwerende platen in de individuele ballistische bescherming van het KCT is direct actie ondernomen. De garantietermijn voor de kogelwerende vesten en de ballistische platen daarin, geeft aan wanneer de verantwoordelijkheid voor het herstel van eventuele gebreken van het product overgaat van leverancier naar het Ministerie van Defensie. Vanwege de verlopen garantiedatum bij de kogelwerende vesten van het KCT zijn alle platen bij TNO aangeboden om te testen of het keramiek nog intact is. Dat bleek bij de overgrote meerderheid het geval (meer dan 90%). De reden dat sommige platen niet door de test kwamen was val- en/of stootschade. Platen die fysiek beschadigd zijn door gebruik (bijvoorbeeld na een val) werden en worden zekerheidshalve vervangen.

Er is vastgesteld dat ook na de garantietermijn van de leverancier van de kogelwerende vesten, mits in goede staat, de vesten nog aan de eisen voldoen. Onderzoek heeft tot op heden steeds aangetoond dat de beschermende eigenschappen van de, in de Nederlandse kogelwerende vesten gebruikte materialen niet achteruitgaan door expiratie (wel door directe fysieke beschadiging).

Om, zo lang de uitslag van het TNO-onderzoek niet bekend was, zeker te weten dat personeel van het KCT bij inzet over kwalitatief goede bescherming kan beschikken, zijn de ingezette eenheden zo snel mogelijk van nieuwe kogelwerende platen voorzien. Tevens zijn voldoende nieuwe platen besteld om als voorraad te dienen mocht er snel behoefte zijn aan nieuwe platen. De oude platen die na controle goed waren bevonden zijn toegevoegd aan de voorraad.

Inmiddels is de controle met röntgenapparatuur onderdeel geworden van de controle op kwaliteit van kogelwerende platen bij het KCT. Visuele controle en steekproefsgewijze ballistische testen waren al onderdeel van het beleid en blijven dat. Bij geconstateerde val- of stootschade worden de beschadigde onderdelen vervangen.

Er zijn nieuwe platen van hetzelfde type verworven en tevens loopt er nog een bestelling voor extra platen om voldoende ruilvoorraad te hebben mochten er onverwacht meerdere platen moeten worden vervangen, ook als levertijden van de leverancier oplopen. De veiligheid van de militairen die deze beschermende ballistische materialen gebruiken is hiermee gewaarborgd.

9

Wat zijn de voorschriften wat betreft het dragen van brandwerend ondergoed tijdens oefeningen en missies?

Er zijn geen algemene voorschriften die het dragen van brandwerende kleding voorschrijven bij oefeningen en missies. Wel kan een Defensieonderdeel dit specifiek aangeven. CLSK heeft bijvoorbeeld voor vliegers en brandweerpersoneel deze aanvullende eis gesteld.

10

Klopt het dat militairen van de Luchtmobiele Brigade begin dit jaar tijdens een oefening een brandende barricade over moesten zonder brandwerend ondergoed? Zo ja, hoe verhoudt dit zich tot de veiligheidsvoorschriften? En waarom is dit brandwerend ondergoed niet beschikbaar gesteld?

Dit incident tijdens een brandoefening is ons niet bekend. Opm hebben we navraag gedaan? Militairen houden regelmatig brandoefeningen op hun militaire basisvaardigheden op peil te houden. Hierbij wordt een gesimuleerde brand geblust met allerlei verschillende blusmiddelen. Het tenue tijdens deze oefeningen is het gevechtstenue, dat brandvertragend is.

11

Biedt een gevechtspak te allen tijde voldoende bescherming tegen brand tijdens een oefening of missie bij vuur?

De bescherming die kleding kan bieden tegen vlammen en vuur is beperkt. Kleding kan de gebruiker enige tijd afschermen van de directe inwerking van vlammen en vuur op de huid. Deze tijdsduur is afhankelijk van de intensiteit van de vuurhaard, het aantal kledinglagen en de samenstelling van die lagen. Bij de aanschaf van kleding wordt een afweging gemaakt tussen het risico van brand, de mogelijkheden die kleding biedt de gebruiker hiertegen te beschermen, draagcomfort en duurzaamheid. Deze afweging zal per gebruikersgroep en operatie verschillen.

12

Wat zijn de voorschriften binnen Defensie voor wat betreft het verschaffen van (winter)jassen en handschoenen op oefeningen en missies? Klopt het dat dit pas wordt verstrekt bij temperaturen van min 5 en kouder? Wat als de temperaturen toch kouder oplopen?

Er zijn geen specifieke voorschriften voor het verstrekken van winterjassen en handschoenen bij oefeningen en missies. Het Defensieonderdeel bepaalt de

kledingpakketten van militairen. De werkgever heeft wel een verantwoordelijkheid om te voorzien in voldoende juiste kleding en uitrusting.

Ministerie van Defensie

Datum

Onze referentie

13

Klopt het dat tijdens oefening Bison Drawsko in Polen eenheden het zonder jassen en handschoenen moesten doen? Zo ja, kunt u dit toelichten?

14

Hoeveel meldingen van bevroeringsverschijnselen zijn er gemeld bij Defensie in het jaar 2017? Hoeveel van deze meldingen betreffen de oefening Bison Drawsko?

15

Hadden de bevroeringsverschijnselen en verwondingen voorkomen kunnen worden met het juiste materieel (jassen en handschoenen)? Waarom zijn eenheden die meededen aan Bison Drawsko niet voorzien van deugdelijk materieel?

16

Klopt het dat militairen zelf handschoenen hebben moeten kopen bij de oefening Bison Drawsko? Zo ja, hoe duidt u dat en zijn deze militairen gecompenseerd voor de extra kosten?

Vanuit de brigade die deelnam aan Bison Drawsko zijn bij de ongeveer 3500 deelnemende militairen ongeveer 35 gevallen van koudeletsel gemeld, voornamelijk verweekte voeten. De oefening is uitgevoerd met de standaarduitrusting.

Elke militair beschikt over een standaard buitenjas en handschoenen. Het klopt wel dat er voor enkele eenheden niet de benodigde kleding voorhanden was om te werken tijdens extreem lage temperaturen. Dit betrof vooral personeel van onderhoudsdiensten en het tekort betrof voornamelijk speciale handschoenen.

Pas na aanvang van de oefening is aanvullende kleding hiervoor aangevraagd door de eenheid. De eerste levering hiervan is gedurende de oefening nog binnengekomen, de tweede levering na afloop van de oefening. Dit is in de evaluatie ook opgemerkt en heeft onder andere geleid tot het stellen van een grote behoefte aan koudweertuig in 2017 door het CLAS.

Als militairen in incidentele gevallen toestemming krijgen om uitrusting zelfstandig aan te schaffen, kunnen zij daarvoor een voorschot aanvragen en het betaalde bedrag declareren. Het kan overigens altijd voorkomen dat een militair er voor kiest om zelf uitrusting aan te schaffen hoewel Defensie hem of haar van uitrusting heeft voorzien.

17

Klopt het dat eenheden die werken met de minimi-mitrailleur brandwonden kunnen oplopen door het ontbreken van de juiste standaard?

Onze militairen krijgen voldoende beschermende kleding uitgereikt om zichzelf te beschermen tegen rondvliegende hulzen. Het kan een enkele keer voorkomen dat een huls ergens tussen huid en kleding land. Dat is een geaccepteerd risico, wanneer regelmatig schietoefeningen worden gehouden.

18

Zijn de minimi-mitrailleurs, die in gebruik zijn bij Defensie, voorzien van juiste standaarden? Zo nee, waarom niet? Geldt dit ook voor ander materieel? Kunt u dit nader toelichten?

De Minimi mitrailleur is door de fabrikant voorzien van een geïntegreerde voorsteun. Deze is normaal gesproken ingeklapt, maar kan worden uitgeklaapt om als voorsteun van het wapen te dienen. Deze voorsteun heeft geen invloed op het risico dat de schutter geraakt zou kunnen worden door uitgeworpen hulzen.

19

Kunt u de gestelde vragen zo spoedig als mogelijk beantwoorden, in ieder geval vóór het plenaire debat over militairen die hun eigen kleding moeten aanschaffen?

Ja.

1) Telegraaf, 02 Oktober 2018;
<https://www.telegraaf.nl/nieuws/2625906/militairen-zonder-handschoenen-in-ijskoud-polen>